

UNIREA ȚĂRII ROMÂNEȘTI CU MOLDOVA LA 24 IANUARIE 1859, TEMELIE A CONSTITUIRII STATULUI NAȚIONAL ROMÂN MODERN

ELENA PĂIĂNCEANU, CORNELIA APOSTOL

Eveniment de importanță majoră în istoria poporului român, Unirea Principatelor a constituit primul și hotărâtorul pas spre unificarea statală, aspirație seculară a românilor de pretutindeni, pentru a cărei înlăptuire au militat generații de-a rândul. „*Victorie remarcabilă a maselor de țărani, meșteșugari, lucrători și țirgoveși, a cărturarilor progresiști și patrioți, Unirea Principatelor a reprezentat — cum aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România — actul care a pus bazele statului național român modern. Ea a avut un puternic ecou și în Transilvania, întărind conștiința unității naționale a maselor populare din această provincie, stimulând lupta lor pentru unire cu țara*”¹. Actul național de la 24 ianuarie 1859, care a demonstrat, fără putință de tăgadă, voința fermă de unitate a poporului român, nu a fost rodul unei hotărâri sau revelații de moment, ci rezultatul firesc al unui îndelungat drum de luptă și sacrificii, fapt surprins atât de elocvent de Nicolae Bălcescu încă în 1850, când afirma că „*Unitatea națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbăților noștri cei mari care intrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului spre a o manifesta lumii. Pentru dînsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră*”².

În epoca modernă, în noile împrejurări istorice de dezvoltare a poporului nostru, ideea unității și independenței a devenit, fără îndoială, dezideratul esențial al națiunii române, în ansamblul ei, țelul politic spre care s-a tins necontentit și

pentru atingerea căruia nici o bătălie nu a fost considerată prea grea. Un întreg proces al înfruntărilor între vechi și noe în toate domeniile a asigurat înaintarea țării pe calea progresului, revoluțiile din 1821 și 1848 înscriind etape importante în mersul ascendent spre făurirea statului național român modern. Obiectivele înscrise în programele revoluției române de la 1848, a căror înlăptuire nu va înceta să fie urmărită cu stăruință și după înăbușirea acesteia, orientau în esență spre lupta pentru eliberarea socială și națională. În acest context Unirea Principatelor, cu tot șirul de reforme ce a însoțit-o, semnifică constituirea temeliei României moderne, ceea ce a asigurat condițiile necesare cuceririi independenței în 1877 și, în perspectivă, făuririi statului național unitar.

Însemnătatea, multitudinea și complexitatea problemelor privind epoca Unirii au oferit cercetătorilor un câmp larg de studiu și au prilejuit apariția, în decursul vremii, a numeroase lucrări de specialitate de mai mare sau mai mică întindere, de ansamblu sau adîncind anume aspecte ale perioadei respective. Ele s-au reflectat și în alte domenii ale culturii, constituind sursă de inspirație pentru lucrări de artă plastică, beletristică sau muzicale, aducătoare aminte ale unuia din cele mai de seamă momente ale istoriei patriei noastre.

La evocarea Unirii o contribuție specifică, însă nu mai puțin importantă, își aduc și mărturiile muzeistice, care, dat fiind valoarea lor istorică, documentară, memorială, dar și emoțională, se adresează

„Comitetul unionist din Iași”. Litografie de D.I. Cerburcanu, 1856

atît specialiștilor, cît și publicului larg, contribuind nu numai la lărgirea orizontului de cunoaștere, ci și la cultivarea sentimentului patriotic, a dragostei și recunoștinței față de înaintași. În această accepție se află expuse, în Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România din capitala țării, într-una din cele mai spațioase săli, numeroase, variate și valoroase exponate, etalate într-o succesiune tematică și cronologică adecvată, care înlesnește urmărirea și înțelegerea lor.

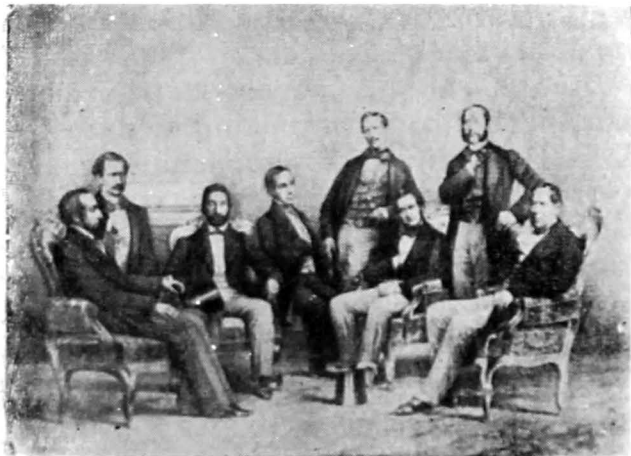
Deceniul care a urmat revoluției de la 1848 și care a precedat și pregătit Unirea Principatelor, caracterizat printr-o luptă susținută și ascendentă pentru realizarea acestei mari înfăptuiri, a canalizat în sensul respectiv energiile tuturor forțelor progresiste, urmărindu-se cu consecvență folosirea cît mai eficientă a condițiilor interne și internaționale. Activitatea s-a desfășurat în țară și în străinătate, propaganda pentru Unire devenind pentru fruntașii revoluționari români exilați preocuparea esențială. Prin contactul cu personalități politice, diplomatice și culturale europene, prin publicarea unor

broșuri, articole de presă, înaintarea de memorii, sau susținerea de conferințe, ei au reușit să facă cunoscută cauza română, astfel încît, în preajma Congresului de la Paris din 1856, problema Principatelor devenise o problemă europeană. Chiar personalități străine, îndeosebi franceze, cîștigate de aspirația îndreptățită a românilor spre unire, au îmbrățișat cauza acestora și au scris în favoarea ei.

Printre exponatele ce se subînscriu acestor idei se numără, pe de o parte, ziare și reviste apărute în Moldova și Țara Românească, semnificative pentru lupta unionistă prin înseși titlurile lor simbolice, ca de pildă: „România literară”, editată la Iași de V. Alecsandri la 1 ianuarie 1855; „Steaua Dunării”, redactată de M. Kogălniceanu la Iași de la 1 octombrie 1855; „Concordia”, tipărită la București din februarie 1857 sub redacția lui C. A. Crețulescu, urmată în același an, la 9 august, de „Românul” editat de C. A. Rosetti, în ale căror pagini se milita pentru „*politica seculară*”

Cupă omagială cu portretele delegaților marilor puteri europene participante la Congresul de pace de la Paris din 1856

Comisia internațională de reorganizare a Principatelor Române. Litografie de Carol Popp de Szathmary. 1857

apărută la Paris în 1855, precum și cea editată la Iași, în traducerea românească, în 1856, „Les Principautés de Moldavie et de Valachie devant le Congrès” publicată de Paul Bataillard, la Paris în 1856, sau „Românii Principatelor Dunărene” de Edgar Quinet, tipărită la Iași în același an, al cărui conținut dovedește înțelegerea acestui deziderat românesc și sprijinirea realizării lui, autorii remarcând faptul că „Unirea celor două Principate într-un singur stat este dorința cea mai arzătoare a moldovenilor și a valahilor”⁴.

Această voință de unire a poporului român a fost abordată pe plan internațional cu tot mai mare acuitate în

Solemnitatea deschiderii Adunării ad-hoc din Țara Românească la 30 septembrie 1857. Litografie de Carol Popp de Szathmary

a Românilor, politica națională — care, spre onoarea publiciștilor noștri — se urmează și se scrie de întreaga presă românească cu mai mult sau mai puțin talent, însă fără excepție, și cu aceiași neobosită râvnă și călduros patriotism, politica care se resumă în aceste cuvinte: autonomia Principatelor, unirea Principatelor”³. Pe de altă parte, publicațiilor românești scoase în străinătate ca: „România viitoare”, „Junimea română” sau „L’Etoile du Danube” se alătură lucrările unor intelectuali francezi, între care „Histoire politique et sociale des Principautés Danubiennes” de Elias Regnault, ediția

timpul tratativelor purtate pentru încheierea războiului Crimeii, începute la Viena în anul 1855 și încheiate la Paris, unde s-a semnat Tratatul de pace la 30 martie 1856. Pentru Principate tratatul prevedea, între altele, desființarea protectoratului rusesc și înlocuirea lui cu garanția marilor puteri europene, convocarea în fiecare țară a unei „Adunări ad-hoc” cu reprezentanți din toate clasele sociale, care să exprime dorințele poporului asupra viitoarei organizări, constituirea unei comisii speciale internaționale, compusă din reprezentanții celor șapte puteri, ce urma să se întrunească

la București pentru a culege informații asupra respectivelor dorințe; comunicate la Paris, acestea aveau să fie examinate de reprezentanții puterilor europene și finalizate într-o Convenție. Un exponat mai puțin obișnuit, o cupă omagială din bronz, care a aparținut în epocă unuia din luptătorii unioniști, Vasile Boerescu, evocă lucrările Congresului de la Paris.

Alexandru Ioan Cuza, primul domn al Principatelor Unite (1859–1866), litografie de Carol Popp de Szathmary

Pe cele șase fațete ale sale se află gravate stemele țărilor participante la Congres 5, iar pe un registru superior, de jur împrejurul cupei, sînt dispuse portretele delegaților prezenți la tratative, cu specificarea numelor lor; „DE BURQUENE WALEWSKI” (Franța), „DE BUOL DE HUBNER” (Austria), „DE CLARENDON COWLEY” (Anglia), „ALI PACHA. MEHMED DIEML” (Turcia), „DE CAVOUR. ODEVILLA” (Sardinia) și ORLOFF. PEERUNOW” (Rusia). Se

află, de asemenea, expusă medalia de bronz consacrată Congresului de la Paris, pe al cărei avers sînt redată efigiile conducătorilor celor șapte state participante la tratative, însoțite de legenda: „FRANCISC JOS. IMP. AUSTR; FRID. WILH. IV R. PRUSS; ABDUL MENSCH. IMP. TURC; NAPOLEON III IMP. GALL; VICTORIA REG. BRIT; VICTOR II R. SARD; ALEXANDER II IMP. RUSS”; pe revers, înconjurată de o cunună de frunze de lauri se află înscrise locul și data semnării tratatului; „PAX CONCILIATA LUTETIAI PARISIORUM D. XXX MARTA MDC-CCLVI”. Tot la acest eveniment internațional, cu repercusiuni favorabile asupra deschiderii drumului spre unitatea și modernizarea țării, se află și albumul „Galerie des plénipotentiaires au Congrès de Paris, photographies par m. m. Mayer Frères et Pierson, lithographiées par min. Arnout, Belliard, Desmaison, Lafonsse, Lemoine et Llanta, accompagnées de notices historiques et biographiques et suivies du traité de paix”, editat la Paris în 1856.

Membrii Comisiei internaționale, care, potrivit prevederilor Tratatului din 30 martie 1856, s-au întrunit la București pentru a cerceta starea Principatelor și a face propuneri pentru viitoarea lor organizare, sînt reprezentați într-o litografie de Carol Popp de Szathmary, editată de G. Honneberg la București în 1857, în partea inferioară a acesteia făcîndu-se și specificarea numelui și funcției fiecăruia: „LYTTON BULWER, commissair de S. M. Britanique; SAVFET EFFENDI, commissair de la Sublime Porte; BASILY, commissair de S. M. empereur de Russie; Baron DE RICHTHONFEN, com. de S. M. le Rei de Prusse; chevalier DE LIECHMAN PALMORDE, com. S. M. l'empereur d'Autriche; DE KATE rapporteur de la Comision; chevalier BENZI, com. de S. M. Rei di Sardeinne; Baron TALLEYRAND PERIGORD, com. de S. M. l'Empereur des François”. Pe lângă valoarea sa documentară, lucrarea are și vădite calități artistice.

Demne de remarcat sînt și alte trei litografii reflectînd evenimente interne

Pahar din porțelan glazurat datînd din epoca Unirii. Pe culorile tricolorului românesc, paharul are imprimată stema Principatelor Unite și cifrele V și XXIV

ce marchează antrenarea activă și cuprinzătoare la acțiunea de împlinire a Unirii. Una din ele, intitulată „Comitetul Unionist din Iași. 1856”, a fost editată de D. I. Cerbureanu și înfățișează portretele unor patrioți moldoveni între care: Dimitrie Ralet, Costache Negri, Anastasie Panu, Mihail Kogălniceanu, arhimandritul Neofit Scriban, Manolachi Costache Iepureanu, Constantin Hurmuzachi, Dimitrie A. Sturdza, care s-au numărat printre organizatorii unei adevărate campanii pentru dobîndirea Unirii. Celelalte două sînt legate de Adunările ad-hoc care, conform hotărîrilor Congresului de la Paris, s-au deschis la Iași și București în toamna anului 1857, și în cadrul cărora s-a rostit cu fermitate dorința de Unire a Principatelor într-un singur stat, aceasta fiind — cum arăta M. Kogălniceanu în ședința din 7/19 octombrie a Adunării din Moldova — „dorința cea mai mare, cea mai generală, aceea hoțărîită de toate generațiile trecute, aceea care este

sufletul generației actuale, aceea care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare”⁶.

În litografia editată de D. I. Cerbureanu, deputații Adunării ad-hoc din Moldova sînt redați prin portrete individuale, cu excepția deputaților pontazi care sînt încadrați în două medalioane. Reține, de asemenea, atenția faptul că pe litografie sînt menționate și numele deputaților, grupați pe județele pe care aceștia le reprezentau. Litografia realizată de Carol Popp de Szathmary și intitulată „Solemnitatea deschiderii Adunării ad-hoc din Țara Românească” surprinde începerea lucrărilor adunării din București la 30 septembrie 1857. Între reprezentanții prezenți se remarcă și deputații clăcași, situați în prim plan în partea centrală a lucrării, îmbrăcați în costume naționale sărbătorești.

La activitatea acestor adunări reprezentative ale țării se raportează și alte mărturii semnificative ca: sigiliul Adunării ad-hoc din Țara Românească, avînd pe centru acvila — stema acestui principat — iar ca legendă „Adunarea ad-hoc a României. 1857”; călimara aceleiași adunări; o insignă de deputat în Adunarea ad-hoc a Moldovei, de formă rotundă, cu capul de bour reprezentînd stema țării pe centru și legenda „Divan ad-hoc. 1857. Deputat”.

Convenția de la Paris din august 1858 — despre care A. D. Xenopol afirma că este „o lucrare foarte stranie... Ea este un amestec hibrid și nefiresc de unire și despărțire în care caută să se împace interesele deosebite ale puterilor pe capul poporului român. Neconținut i se arată unirea, dar i se pun stavili pentru ca ea să nu se realizeze”⁷ — este marcată printr-o ediție bilingvă — franceză și română — publicată chiar în anul adoptării ei. Prevederile Convenției, care, deși pregăteau realizarea Unirii, amîneau în fapt concretizarea ei, vor fi depășite de voința hotărîită de unitate a poporului român, Europa fiind pusă în fața unui fapt împlinit prin dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza, soluție ingenioasă prin care românii își rezolvau ei înșiși problema Unirii.

Alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei, la 5 ianuarie 1859, prin care se reliefa „*ceea ce toată țara dorește: la legi noue, om nou*”⁸ este evocată între altele și de bilele albe și negre care au servit în acest scop, știut fiind faptul că folosite au fost numai cele albe, proclamarea sa ca domn întrunind unanimitatea Adunării electivă de la Iași. Printre mărturiile privind alegerea sa și în Țara Românească figurează impunătoarea pictură a lui Theodor Aman „Proclamarea Unirii” sau „Votul de la 24 ianuarie 1859”, pe care pictorul, martor ocular al evenimentelor, a realizat-o în anul 1861, imortalizând momentul în care membrii Adunării electivă din București „*procedînd la vot pentru alegerea Domnului său, rezultatul a fost că cu unanimitate s-a ales Alexandru Ioan I Cuza, domnul actual al Moldovei și s-a proclamat domn și al Țării Românești*”⁹. În amintirea acestui act național a fost

„O pagină a vieții mele sau 22,23 și 24 Ianuarie 1859”, de Nicolae T. Orășanu

bătută medalia Unirii Principatelor, avînd pe avers bustul domnitorului și legenda: „1859. 24 ianuar. Alexandru Ioan I prințul moldo-român”, iar pe revers stemele reunite ale celor două Principate și legenda „Prin unire vom ajunge la fericire”.

O mențiune similară „Unirea Principatelor Fericirea Romanilor. Trăiască Alexandru Ioan I” *apare și pe steagul domnesc tricolor datînd din epoca Unirii, pe al cărui centru, timbrate de o corcană princiară, se află stemele întrunite ale Țării Românești și Moldovei — acvila și capul de bour — încadrate de steaguri tricolore înclinate înspre laturile pînzei. Sugestivă este și sabia oferită de cetățenii orașului Bîrlad domnitorului cu prilejul dublei alegeri, pe a cărei lamă se găsesc gravate cele două memorabile date „5.24 ghenar 1859”.* Remarcăm, totodată, apariția stemelor întrunite pe numeroase obiecte de epocă, dintre care amintim un pahar de porțelan glazurat tricolor și un vas ornamental de argint, fără a mai lua în considerație piesele din serviciile de porțelan sau de argint, care au aparținut familiei domnitoare.

Participarea maselor, „*capacitatea lor de a influența și determina mersul evenimentelor...*”¹¹, se reflectă și în cuprinsul lucrării „O pagină a vieții mele sau 22, 23 și 24 Ianuarie 1859”, publicată în 1861 de Nicolae T. Orășanu. Participant activ la evenimente, jucînd un rol însemnat în mobilizarea maselor, despre care sublinia că „*nu mai presintă o adunătură de oameni, ci o mare vie... care amenință să năvălească pe uși și pe ferestre în cameră, ca să-și susție drepturile și principiul său*”¹², el a surprins în egală măsură și entuziasmul care a cuprins deopotrivă membrii adunării și mulțimea de afară. Faptul este relatat și de Ioan G. Valentineanu care arăta că „*Tot Bucureștiul era în picioare de la Filaret și Dealul Mitropoliei pînă la Băneasa, mișcat de această veste salvatoare și strigînd din rărunchii inimii: Trăiască Unirea!... Bucuria era la culme... Nimeni nu mai vedea înaintea ochilor decît: Unirea țărilor și fericirea patriei*”¹³.

Dubla alegere, prin care se înfăptuia prima etapă a Unirii Principa-

telor, a avut un profund ecou asupra tuturor românilor de pe ambele versante ale Carpaților. În Transilvania, cititorii celor două foi progresiste apărute la Brașov erau pe larg informați despre evenimentele de la București, așa cum reiese și din articolul „Descrierea mai de aproape a decursului alegerii Domnului Principatelor Alexandru Ioan I Cuza”, publicat în „Foaie pentru minte, inimă și literatură” din 4 martie 1859, număr aflat printre exponate. Ei priveau cu bucurie și speranță spre frații din Principate, fapt reliefat și de Alexandru Papiu Ilarian care aprecia, un an mai târziu, că „Românii din Transilvania, în împrejurările de față, numai în Principate privesc, numai de aici așteaptă semnul, numai de aici își văd scăparea. Când s-a ales Cuza domn, entuziasmul la românii Transilvaniei era poate mai mare decât în Principate”¹⁴. O reflectare a acestui răsunet o constituie și plosca de lemn executată în Transilvania și prezentă în muzeu avînd pictată pe ea o urare grăitoare: „Vivat 1859”.

După dubla alegere a lui Al. I. Cuza, efortul principal al diplomației românești s-a orientat spre recunoașterea acesteia de către puterile europene, în acest sens domnitorul fiind susținut în mod apreciabil de activitatea desfășurată de Vasile Alecsandri în Franța, Anglia și Italia și de Costache Negri la Constantinopol. Paralel s-a manifestat o preocupare temeinică și permanentă pentru desăvîrșirea Unirii, trecîndu-se pe plan intern la măsuri de unificare a armatei și administrației, iar pe plan extern la o politică consecventă de determinare a marilor puteri să recunoască deplina Unire. A fost nevoie, atît din partea domnitorului, cît și a oamenilor politici români cu care a colaborat pentru atingerea acestui țel, de multă energie, dar și de tact deosebit, rezultatele fiind pe măsura eforturilor. Astfel, la 11 decembrie 1861, în proclamația adresată națiunii române, Al. I. Cuza putea să ateste faptul că „Unirea este îndeplinită! Naționalitatea română este întemeiată. Acest fapt măreț, dorit de generațiile trecute, aclamat de corpurile legiu-

toare, chemat cu căldură de noi, s-a recunoscut de Înalta Poartă și s-a înscris în datinile națiilor... În zilele de 5 și 24 ianuar ați depus toată a voastră încredere în alesul nației, ați întrunit speranțele voastre într-un singur Domn. Alesul vostru vă dă astăzi o singură Românie”¹⁵. Transformarea unirii personale într-o unire deplină a făcut posibilă întrunirea ambelor Adunări electivă în cadrul unei singure Adunări Naționale, care s-a deschis la București la 24 Ianuarie 1862.

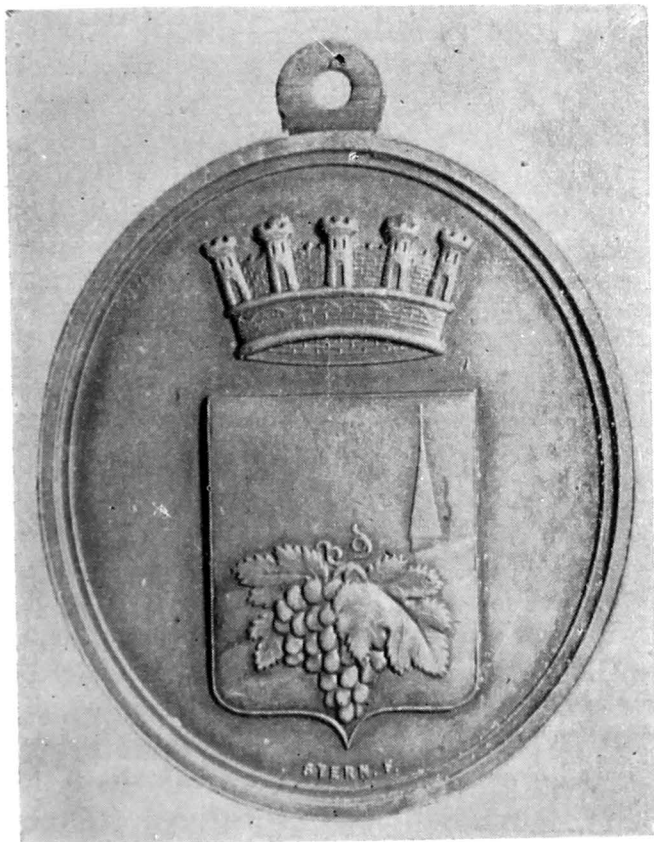
Dintre mărturiile de epocă, numeroase și diverse, care ilustrează aceste evenimente menționăm: pecetea Comisiei Cen-

Ploscă din Transilvania, avînd înscris pe ea „VIVAT 1859”

trale de la Focșani, avînd pe centru stemele reunite și legenda „Comisiunea Centrală a Principatelor Unite”, precum și protocoale ale ședințelor acestei Comisii ce avea menirea de a unifica legile din cele două țări; medalia marcînd „Întîlnirea oștenilor moldo-români la Socola lângă Iași. 14 aprilie 1859”, primul contact între armatele celor două principate, care în vara aceluiași an aveau să fie strînse în tabăra de la Florești în scopul de a preîntîmpina un atac austriac sau turc și a grăbi recunoaș-

terea îndoitei alegeri; litografia lui K. Danielis, editată de D. Pappazoglu, reprezentînd „Sosirea lui Al. I. Cuza la deschiderea Camerei Naționale a României la 29 februarie 1860”; sigiliul Comisiei pentru subscrierea la petițiunea din 11 iunie 1861, evocator al mișcării de masă în sprijinul Unirii depline sub principele pămîntean ales la 5 și 24 ianuarie 1859 și al lărgirii bazei electorale; lucrarea lui Grigore Alexandrescu „Meditații, elegii, epistole, satire și fabule”, apărută la București în 1863 și oferită domnitorului cu dedicația „Măriei sale Prea Înălțatului nostru

Medalia bătută de districtul Tecuci și dedicată domnitorului Al. I. Cuza pentru înfăptuirea reformei secularizării averilor mănăstirești din 1863

Domnitor/Omagiu din partea autorului”; și, la loc de onoare, pictura de proporții apreciabile care redă figura luminoasă a domnitorului Unirii, realizată în epocă de Carol Popp de Szathmary și care constituie imaginea cea mai populară sub care Al. I. Cuza a intrat în conștiința poporului nostru.

Realizarea Unirii Principatelor nu a însemnat numai o ștergere de hotare între cele două țări surori, ci momentul

care a deschis calea spre înfăptuirea statului național român modern, înzestrat cu instituții noi, corespunzătoare. De aceea, intensa activitate de transformare și înnoire, menită să asigure consolidarea actului politic și patriotic de la 24 ianuarie 1859, să asigure progresul tînărului stat național constituit, întărirea autonomiei sale și afirmarea pe plan internațional a reprezentat una din trăsăturile fundamentale ale epocii Unirii. Reformele și măsurile adoptate în anii domniei lui Al. I. Cuza, afectînd principalele domenii ale vieții economice, sociale, politice, militare și culturale, au avut menirea de a contribui la modernizarea statului național, la ridicarea sa la nivelul statelor civilizate ale Europei.

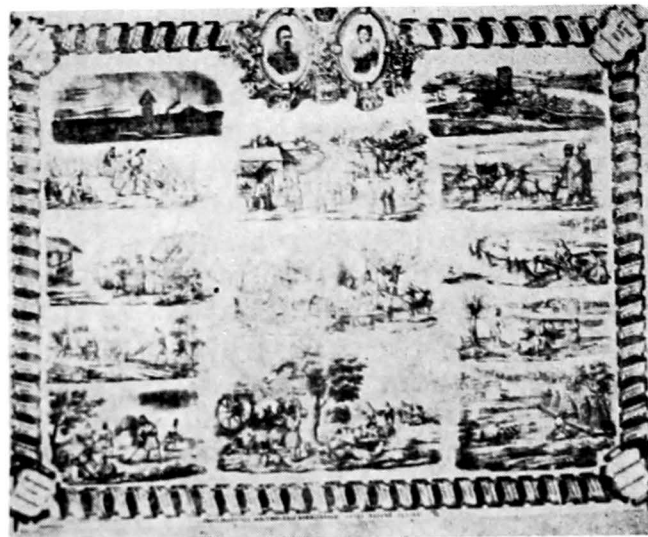
În șirul marilor reforme, la loc de frunte se înscrie reforma secularizării averilor mănăstirești din decembrie 1863. Problemă vitală pentru statul român, cu mari implicații economice și politice interne, dar și internaționale, reforma secularizării averilor mănăstirești a constituit unul din aspectele asupra cărora s-au concentrat atenția și eforturile diplomatice ale domnitorului Cuza și ale unora dintre cele mai remarcabile personalități politice ale epocii — M. Kogălniceanu și C. Negri. Adoptată la 13/25 decembrie 1863 de către guvernul român, reforma secularizării averilor mănăstirești a însemnat reintegrarea în patrimoniul național a unui teritoriu reprezentînd mai bine de un sfert din pămîntul țării¹⁶. Înfăptuită împotriva voinței unor mari puteri, inclusiv a Porții¹⁷, secularizarea a fost, totodată, un prilej de afirmare a energiei și demnității naționale, un succes al diplomației românești. Spre cinstirea acestui act, și al celor ce l-au făptuit, districtul Tecuci a bătut o medalie de bronz pe al cărei revers, încadrată de o cunună de lauri, este înscrisă legenda „DISTRICTUL TECUCIU ÎNALȚIMEI SALE ALECSANDRU IOAN I ÎNTEMEIETORUL UNIRII RESTAURATORUL DREPTURILOR ROMANIEI ASUPRA BUNURILOR MONASTIREȘTI NAȚIONALE. 1863”. O altă medalie a fost dedicată de orașul Turnu Măgurele

ca „SEMN DE RECUNOȘTINȚĂ DOMNULUI C. NEGRI PENTRU CONCURSUL CE A DAT SUB MARIA SA DOMNITORUL ALEXANDRU IOAN I CA AGENT AL PRINCIPATELOR UNITE ROMANE LA CONSTANTINOPOLE IN GLORIOSUL FAPT AL SECULARIZĂRII MONASTIRILOR PAMENTENE ZISE INCHINATE. 1864”.

Adoptată la 14/26 august 1864, legea rurală, prin care țăraniile au fost împroprietărite cu loturi de pământ, fiind totodată desființate obligațiile feudale ale acestora, a fost una dintre reformele esențiale burghezo-democratice din anii Unirii, care a contribuit într-o proporție majoră la crearea structurii social-economice a statului român modern. În aceeași zi, de 14/26 august 1864, domnitorul Cuza se adresa sătenilor clăcași printr-o proclamație, în care, răspunzând la doleanțele formulate în jalba din 1857¹⁸, spunea: „De astăzi voi sînteți stăpîni pe brațele voastre; voi aveți o pîrticică de pămînt, proprietate și moșie a voastră, de astăzi voi aveți o patrie de iubit și de apărât”¹⁹. Așa cum era de așteptat, reforma agrară din august 1864 a avut un puternic ecou în rîndurile țărănimii, entuziasmul, bucuria și recunoștința lor manifestîndu-se prin numeroase scrisori și telegrame de mulțumire, prin obiecte realizate și dedicate domnitorului Cuza. „...Măriei sale domnitorului Românilor pentru mărețele fapte din 1864” este înscris pe lama sabiei ce i-a fost dăruită lui Al. I. Cuza de către locuitorii orașului Turnu Măgurele cu prilejul înlăptuirii reformei agrare.

Dintre mărturiile istorice menite a ilustra acest important moment din preaplină domnie a lui Al. I. Cuza, se impun a fi menționate cîteva: litografia realizată de D. Pappazoglu intitulată „Proclamația Înălțimii sale Domnitorului către sătenii clăcași cu ocazia adoptării legii rurale din 14 august 1864” și care prezintă scene din muncă și viața țaranului român; o pictură a lui Dan Mihail ni-l prezintă pe Mihail Kogălniceanu, personalitate politică care a jucat un rol covârșitor în înlăptuirea României moderne. Alături de sabia conferită domnitorului

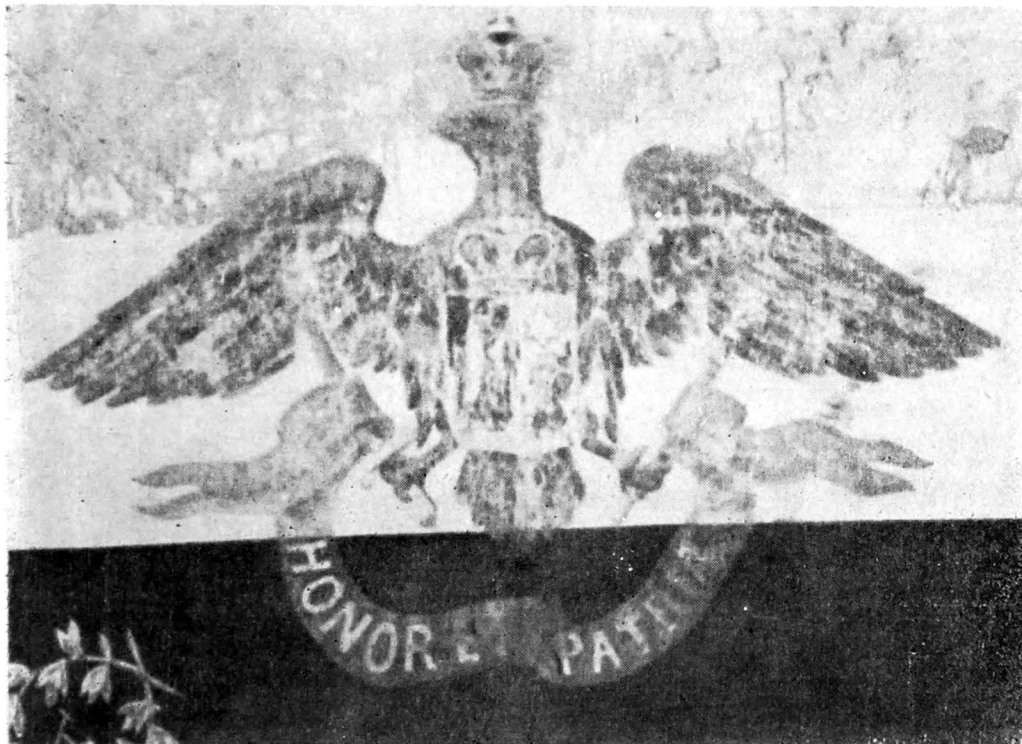
Proclamația Înălțimii Sale Domnitorului către sătenii clăcași cu ocazia adoptării Legii rurale din 14 august 1864. Litografie de D. Pappazoglu

Cuza se află o evanghelică tipărită la Chișinău în 1855 și dăruită de Mihail Kogălniceanu bisericii din satul Rîpele. Pe paginile sale se află însemnări manuscrise ale lui M. Kogălniceanu referitoare la înlăptuirea reformei agrare. Pe una din file este scris „...în timpul puterii mele am făcut legea rurală, din 14 august 1864”.

Pornind de la considerația că un stat nu poate exista fără o armată națională unită și bine organizată, urmărind, totodată, în mod conștient și constant consolidarea statului național român, creșterea puterii sale de apărare, domnitorul Alexandru Ioan Cuza a acordat o atenție deosebită organizării puterii armate. Militar de carieră, domnitorul s-a preocupat în mod deosebit de unificarea armatei, de înzestrarea ei cu cadre bine pregătite, de utilizarea ei cu armament modern, astfel că în 1865, într-o scrisoare adresată împăratului Napoleon al III-lea, el putea să scrie: „am astăzi, 12.000 de grăniceri, 8.000 jandarmi pedestri și călări și o armată regulată de 20.000 de oameni, recrutată din toate clasele societății, bine înarmată, bine echipată...”²⁰. În cadrul acestei vaste acțiuni se detașează, ca un moment deosebit, plin de semnificație istorică, înmînarea de către domnitorul Al. I. Cuza, comandantul suprem al oștirii, a drapelului tricolor al regimentelor armatei române unificate — solemnitate ce s-a

desfășurat la 1 septembrie 1863 pe platoul de la Cotroceni. Dintre drapelele distribuite la acea dată și depuse apoi la Arsenalul Armatei²¹, se mai păstrează în prezent patru, unul fiind expus în sala consacrată evenimentului de la 1859 din Muzeul Național. Este drapelul Regimentului 7 de infanterie pe a cărui pânză tricoloră se află stemele întrunite ale celor două țări și deviza „Honor et Patria”. Referindu-se la aceste două cuvinte

Cultura în general și învățământul în special s-au bucurat, în anii Unirii, de o atenție deosebită atât din partea domnitorului Cuza și a Elenei Cuza, cât și din partea oamenilor de cultură ai epocii, cum au fost: Dimitrie Bolintineanu, Alexandru Odobescu, Vasile Alecsandri, Nicolae Kretzulescu, Theodor Aman; a transilvănenilor George Barițiu și Simion Bărnuțiu. Au fost adoptate legi care au structurat învățământul primar și

Drapel al Regimentului 7 infanterie, înmănat de domnitorul Al. I. Cuza pe platoul de la Cotroceni la 1 septembrie 1863

„săpate pe vulturii români”, în cuvântul adresat ostașilor, cu acel prilej, domnitorul Cuza le cerea „...jurați să păstrați cu onoare și fără pată steagurile voastre și astfel veți corespunde încrederii și așteptării ce am pus cu țara întreagă în oaste. Jurați a le apăra, în orice întâmplare ca un sfânt depozit ce încredințez bravurii și patriotismului vostru”²². În același context al ilustrării aspectelor legate de măsurile privind organizarea armatei sînt prezentate cele două decorații militare instituite în anii domniei lui Al. I. Cuza „Pro virtute militari” — 1860 și „Virtutea militară” — 1864, destinate a răsplăti serviciile deosebite în slujba armatei și a țării; primul muscheton fabricat la manufactura română de arme și dăruit cu dedicație domnitorului în 1865; săbii de ofițer, avînd gravată pe lamă stema Principatelor Unite.

secundar, care au pus bazele celui superior, și au creat școli speciale pe diferite profiluri. Alături de documente, imagini și portrete, o serie de insigne și medalii amintesc vizitatorului de numeroasele școli și licee deschise în acei ani, ca și de cele două Universități înființate la Iași în 1860 și la București în 1864. Astfel, pot fi amintite: o insignă avînd panglica tricoloră și legenda „Universitatea din Iași. Serbările Jubiliare 1860—1910”, dedicată împlinirii a 50 de ani de la înființarea Universității din Iași; medalii ilustrînd momentele principale ale fondării Universității din București; medalia „Azilul Elena Doamna” instituită cu prilejul fondării acestui așezămint în anul 1862 ș.a.

În aceeași manieră a prezentării de documente, stampe și fotografii de epocă, de obiecte, unele cu caracter personal,

sînt evocate și alte aspecte privitoare la organizarea legislativă și unificarea administrativă a țării, la modernizarea vieții economice.

Politica externă desfășurată în anii domniei lui Al. I. Cuza a urmărit cîteva coordonate importante, între care: apărarea și întărirea autonomiei țării, asigurarea unei noi poziții a Principatelor în raporturile cu celelalte state ale Europei, extinderea relațiilor externe și creșterea prestigiului său internațional. Este

Sardinia, Franța, ca și noua evoluție a raporturilor cu Turcia. Înaltul ordin al Italiei — „Sf. Mauriciu și Lazăr” conferit domnitorului Al. I. Cuza este o dovadă grăitoare atît în ceea ce privește bunele relații dintre Principatele Unite și acest stat, cît și în ceea ce privește prestigiul de care se bucura conducătorul statului român. Conferirea de către regele Victor Emanuel al II-lea în anul 1861 a Ordinului național „Sf. Mauriciu și Lazăr” domnitorului Cuza și altor per-

Primirea domnitorului Al.I. Cuza de către sultan la Constantinopol în iunie 1864. Gravură după un desen de Carol Popp de Szathmary

perioada în care diplomația românească avînd în slujba sa pe domnitorul însuși, pe colaboratorii săi apropiați, Vasile Alecsandri și Costache Negri, au depus eforturi susținute pentru împlinirea acestor deziderate fundamentale ale viitoarei independențe naționale și ale desăvîșirii unității statale.

Mărturii de o valoare istorică și emoțională remarcabilă ilustrează preocupările pe linia instituirii unui ordin național, ca atribut al suveranității naționale și care avea să se numească „Ordinul Unirii”; încheierea primelor convenții internaționale ale Principatelor Unite și pregătirile în vederea participării la expoziția internațională de la Londra din 1861; înființarea primelor agenții diplomatice ale Principatelor Unite la Constantinopol, Paris și Belgrad; dezvoltarea relațiilor de prietenie cu Serbia,

sonalități politice române, era o expresie a bunelor relații dintre cele două state în lupta pe care au desfășurat-o pentru realizarea idealurilor comune — formarea statelor naționale. Referindu-se la acest fapt, Camillo Cavour, prim ministru al Sardiniei, i se adresa lui Vasile Alecsandri cu următoarele cuvinte: „*Unirea Principatelor și consultarea votului poporului este începutul unei noi ere în sistemul politic al Europei*”. Ele vor pregăti „*prin triumful lor, unirea tuturor italienilor într-un singur corp, căci astăzi nimeni nu se poate împotrivi, că faptul minunat ce s-a îndeplinit la poalele Carpaților să se realizeze și la poalele Alpilor*”²³.

Costumul de diplomat al lui Vasile Alecsandri, format din frac, pantalon, vestă, bicorn, lucrat în maniera epocii, cu fir aurit și avînd bogate broderii, este una

din piesele reprezentative pentru ilustrarea celui ce a fost unul din marii diplomați ai epocii, care a avut o activitate deosebită pe linia înfăptuirii politicii externe a Principatelor Unite. Alături de V. Alecsandri se impune a fi prezentat și C. Negri, un alt mare prieten și colaborator al domnitorului Cuza, el jucând, în calitate de reprezentant diplomatic al Principatelor la Constantinopol, un rol covârșitor în stabilirea unui nou cadru al relațiilor cu puterea suzerană; „...nu se va ști niciodată la voi ce comori de abnegație, de devotament, de patriotism cheltuiește Negri în această poziție diplomatică,²⁴ îi scria șeful cancelariei domnești, Baligot de Beyne, lui V. Alecsandri despre Negri. El a contribuit din plin la succesul celor două vizite efectuate de domnitorul Al. I. Cuza la Constantinopol, vizite soldate cu importante cuceriri pentru statul român, fiind, totodată, un succes politic pentru domnitor, iar în semn de prețuire i-au fost conferite cele două Ordine. În 1860 domnitorul primește Ordinul Medjidie, Ordin creat în anul 1852 de către sultanul Abdul-Medjid²⁵, cu același prilej fiind decorați și C. Negri, Ștefan și Nicolae Golescu și alții²⁶, iar în vara anului 1864 Al. I. Cuza a efectuat cea de-a doua vizită la Constantinopol care avea drept scop dobândirea unei noi recunoașteri a autonomiei țării. Vizita s-a desfășurat cu un succes deplin, ea întrecând în fast și strălucire pe cea din 1860. O gravură realizată după un desen de Carol Popp de Szathmary și publicată în revista franceză „L'Illustration” prezintă primirea domnitorului Al. I. Cuza de către sultan, ilustrând tocmai cadrul plin de demnitate și respect în care s-a desfășurat întâlnirea. Atunci i-a fost conferit domnitorului Cuza de către sultanul Abdul-Aziz Ordinul „Osmanie”, fondat de către sultan în 1861.

O serie de alte exponate — trusa de pistoale oferită domnitorului Cuza de către împăratul Franței, Napoleon al III-lea, ordinul „Mintuitorul” al Greciei, costumul de diplomat al lui M. Kogălniceanu ș.a. se adaugă celor prezentate anterior și ilustrează amplu, sugestiv

și totodată emoțional acest important capitol al epocii Unirii.

Înfăptuirea Unirii Moldovei cu Țara Românească, ca primă etapă în procesul de realizare a unității tuturor românilor și constituirea statului național român modern a reprezentat și reprezintă un moment cu semnificație deosebită în istoria românilor, el reflectându-se puternic și variat în conștiința tuturor generațiilor. Literatura de specialitate, cea beletristică, artele plastice și cea monumentală, medalistica au găsit în acest eveniment o permanentă sursă de inspirație. În sala consacrată Unirii de la 1859 această idee își află concretizarea cu ajutorul scrisorilor ce poartă semnătura Elenei Cuza sau a lui Ioan Slavici, evocând aniversarea actului de la 24 Ianuarie 1859 în anul 1908 sau pregătirea mării aniversări din 1909²⁷. Un număr special al ziarului „Universul” din 27 mai 1912, editat cu prilejul inaugurării statuii de la Iași, operă a renumitului sculptor italian Romanelli²⁸ prezintă monumentul de la Iași, încadrat de portretele domnitorului Cuza, al Elenei Cuza și al tuturor oamenilor politici ce au contribuit la înfăptuirea României moderne. Se adaugă o carte poștală ilustrată intitulată „Întemeietorii Unirii” care prezintă portretele lui Al. I. Cuza, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, C. Negri și alții. Un grupaj de medalii dedicate domnitorului Cuza, colaboratorilor săi, medalii bătute cu prilejul aniversărilor din 1909 și 1959 vin să arate vizitatorului că anul 1859 și făuritorii săi sînt mereu prezenți în conștiința românilor.

Evocarea, prin intermediul mărturiilor de epocă prezente în Muzeul de istorie al R. S. România, a evenimentului de acum 125 de ani, premisă necesară și esențială în înfăptuirea marilor acte de la 1877 și 1918, se înscrie pe linia cinstirii și prețuirii istoriei noastre naționale și a eroilor săi. „Dezvoltînd recunoștința și prețuirea față de strămoșii care, cu sacrificii și jertfe uriașe, au apărut ființa națională a poporului, au purtat steagul luptei pentru libertate și neatîrnare, pentru dreptate națională și socială — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general

al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România — trebuie să sădim în conștiința oamenilor sentimentul răspunderii față de moștenirea înaintașilor, al hotărîrii de a duce mai departe, în noile condiții istorice, făclia progresului și civilizației pe pămîntul României”²⁹.

NOTE

¹ Nicolae Ceaușescu, *Expunere la ședința jubiliară a Marii Adunări Naționale consacrată sărbătoririi semicentenarului Unirii Transilvaniei cu România, 29 noiembrie 1968*, în „România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste” vol. III, Ed. Politică, București, 1969, p. 708—711.

² Nicolae Bălcescu, *Mersul revoluției în istoria românilor*, în „Opere”, Ed. de stat pentru literatură și artă, 1952, p. 182.

³ „Steaua Dunării”, Iași, nr. 1 din 1 octombrie 1855.

⁴ Paul Bataillard, *Premier point de la question d'Orient. Les Principautés de Moldavie et de Valachie devant le Congrès*, Paris, 1856, p. 39.

⁵ Cu excepția Prusiei, care nu figurează datorită, probabil, faptului că ea a fost admisă pe parcurs la masa tratativelor.

⁶ D.A. Sturza, *Însemnătatea Divanurilor ad-hoc din Iași și București*, vol. I, București, 1911, p. 21.

⁷ A.D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol. XII, Iași, 1896, p. 278.

⁸ A.D. Xenopol, *Domnia lui Cuza Vodă*, vol. I, Iași, 1903, p. 38.

⁹ Arhivele Statului București, fond Obștească Adunare a Țării Românești (Ad. Elec.) dos. 6/1859, fila 2 poz. 103.

¹⁰ Pentru descriere vezi P.V. Năsturel, *Steagul, stema română, însemne domnești, trofee*, București, 1903, p. 81—82.

¹¹ Mircea Mușat, *Unirea Moldovei cu Muntenia — moment crucial în afirmarea și dezvoltarea României moderne*, în „Cercetări istorice”, București, 1979, p. 35.

¹² N.T. Orășanu, *O pagină a vieții mele sau 22,23 și 24 ianuarie 1859*, București, 1861, p. 31.

¹³ I.G. Valentineanu, *Din memoriile mele (O pagină de istorie modernă). Alegea, detronarea și înmormîntarea lui Cuza Vodă. 1859, 1866, 1873*, București, 1898, p. 10—11.

¹⁴ „Revista de istorie, arheologie și filologie” I (1883), vol. I, p. 145—146.

¹⁵ *Mesagii, proclamații, răspunsuri și scrisori oficiale ale lui Cuza Vodă*, Vălenii de Munte, 1910, p. 61.

¹⁶ Rădulescu-Valasoglu, Irina, *Alexandru Ioan Cuza și politica europeană*, București, 1974, p. 114.

¹⁷ Biblioteca Acad. R.S.R., Arhiva domnitorului Al. I. Cuza, mapa XIV, (4867), f. 96—97 (scrisoarea de protest adresată de marele vizir Fuad Pașa, domnitorului României).

¹⁸ N. Adăniloaiei, *Țărănimea și unirea*, în „Studii privind unirea Principatelor”, București, 1960, p. 262.

¹⁹ *Mesagii, proclamații, răspunsuri și scrisori oficiale ale lui Cuza Vodă*, Vălenii de Munte, 1910, p. 126.

²⁰ Șerban Constantinescu și Elena Pălănceanu, *Despre organizarea armatei române în anii 1862—1866*, în „Cercetări istorice”, București, 1979, p. 128.

²¹ P. V. Năsturel, *op. cit.*, p. 79.

²² „Monitorul oastei”, București, nr. 45 din 5 septembrie 1863, p. 756

²³ V. Alecsandri, *Trei convorbiri cu Napoleon al III-lea*, Ploiești, 1908, p. 23.

²⁴ R.V. Bossy, *Agenția diplomatică a României la Paris și legăturile politice franco-române sub Cuza Vodă*, București, 1931, p. 196.

²⁵ H. Gourdon de Genouillac, *Dictionnaire historique des ordres de chevalerie, crees chez les differents peuples depuis les premiers siècles jusqu'à nos jours*, Paris, 1860, p. 104.

²⁶ D. Bolintineanu, *Vizita domnitorului Principatelor Unite la Constantinopole*, București, 1860, p. 32.

²⁷ Scrisoarea adresată de Ioan Slavici, membru al Ligii pentru Unitatea Culturală a Românilor, către Dimitrie Butculescu, privind preparativele în vederea aniversării semicentenarului Unirii Principatelor.

²⁸ C.C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, București, Ed. a II-a 1970, p. 466.

²⁹ Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la activitatea politică-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România*, prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste. 2 iunie 1976, Editura Politică, București 1976, pag. 43.

RÉSUMÉ

L'évocation de l'union de la Moldavie avec la Valachie en 1859 est également réalisée par des témoignages muséistiques dont la valeur n'est pas seulement historique, documentaire et mémoriale, mais aussi émotionnelle.

Dans l'une des salles les plus spacieuses du Musée d'histoire de la R.S. de Roumanie de Bucarest sont exposées de nombreuses pièces dans une succession thématique et chronologique adéquate qui facilite leur compréhension. Ces pièces illustrent la décennie après la révolution de 1848, la propagande pro-unioniste menée par

les Roumains à l'étranger, l'activité des assemblées représentatives du pays, l'élection d'Alexandru Ioan Cuza comme prince régnant de la Moldavie et de la Valachie, la participation des masses à la réalisation de l'union, l'écho de la double élection, les grandes réformes faites, l'organisation de l'armée, la réorganisation de l'enseignement, la politique étrangère du jeune Etat.

L'évocation de l'Union de 1859, aujourd'hui lorsqu'on célèbre 125 ans, s'inscrit dans la politique de respect et d'appréciation de notre histoire nationale et des héros de la patrie.